

Universitätsbibliothek Wuppertal

Q. Horatii Flacci Epistolae Omnes, Qvae Extant

Horatius Flaccus, Quintus

Basilae, 1615

Epistola X. Ad Fuscum Aristium

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1477)

EPISTOLA X. AD FUSCUM ARISTIUM.

Theticum.

Cupiditatem amici castigandam esse amanter ab amico, ut
ἀγαθὸς ἔχων sapienter vivat.

Varbis amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores: hac in re scilicet una.
Multum dissimiles, ad cetera penè gemelli.
2. Fraternalis animus quicquid negat alter, & alter:
3. Annuimus pariter veluti notique columbi.
4. Tu d. nil lum servas: ego laudo ruris amoni
Rivos & musco circumlit a saxa, nemusque:
5. Quid quæris vivo & regno, simul ista reliqui,
Qua vos ad galum effertis rumore secundo.
6. Utq; Sacerdotis fugit vrus liba recusato:
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
7. Vivere naturæ si convenienter oportet,
Ponendæq; domo querenda est area primum.
Nor vis sine locum potiore ruris beato?
Est, ubi plus tepeant hyemes: ubi gratior aura
Leniat & rabiem canis & momenta leonis?
Quum semel accepit Solem furibundus acutum?
Est, ubi di vellat somnos minus in vilita cura?
8. Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam que per pronum trepidat cum murmure rivum?
9. Nempe inter varias nutritur sylvæ columnas,
Laudat urque domus, longos quæ prospicit agros.
Naturam expellas furcæ, tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.

10. Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatam potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiusque & medullis:
Quam qui non poterit vero distinguere falsum,
11. Quem res plus nimio delectat vère secunda.
Mutata quætient, Si quid mirabere, pones
Invitus: fuge magna: licet sub paupere & tecto
Reges & Regum vitæ præcurrere amicos.
12. Cervuus equum pugna melior comunibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frenumque recepit:
Sed postquam victor violens abscessit ab hoste,
13. Non equidem dorso, non frenum depulit ore:
14. Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum, qui parvo nesciet uti.
15. Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, subvertet, si minor, uret.
Latus sorte tuâ vivas sapienter Aristi.
16. Nec me dimittes incastigatum ubi plura
Cogere, quam satis est ac non cessare videbor.
17. Imperat aut servit collecta & pecunia cuique:
Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.
Hæc tibi dicta ab ampo post fanum putre Vacuna,
Excepto quod non simul esses, cetera letus.

Analysis Dialectica.

Hæc Epistola tota ferè συνηθηκώς tractatur: ubi
Poeta & Aristius, ut alter De mea & Mitio apud
Terentium, dissimiliter comparantur: nam locus
cum loco, vita unius cum vita alterius conferri modò
ὑπερβολικώς, modò ἐλλειπτικώς videtur, ἴσως ἐν ποσότητι καὶ ἐν
ποιότητι, æquè in quantitate atq; in qualitate: quæ omnia
tendunt, ed, ut Aristius, compressâ rerû cupiditate & am-
bitione, ad felicitatem vitæ rusticæ parvo contentæ, & na-
turam imitantis se traducat. Exordium autem constat è
loco dissimilium: quod Poeta & Fuscus sint dissimili stu-
dio ac voluntate deligenda habitationis: ille rusticam, hic
urbanam ambitionis & pecunia causâ malit. Neque ta-
men hoc uno dissolvitur illorum amicitia, præsertim
quum cæteris rebus pariter æqualiterq; sibi respondeant:
secus amicitiam dissolveret dissimilitudo morum.
2. Locus est è paribus, quod uterq; idem vel nolit, vel
cupiat: in quo consiliorum & voluntatum consensu &
societate arctissimum est amicitia vinculum.
3. Idem consensus confirmatur alteris paribus, tam su-
mus ego & Aristius inter nos concordus, quam vetuli & no-
ti columbi: vel tantâ voluntatum & studiorum consen-
sione ambo constructi tenentur: quantâ inter se vetuli & fa-
miliares columbi creduntur teneri.
4. Reperitur superior dissimilitudo, & augetur dissi-
milibus factis: quod Fuscus in urbe, tanquam in angusto
nido, sese serviliter contineat: Poeta in amplissimis & ami-
cissimis locis liberè ac securè spatietur.
Illustratio est ἀντιθετικώς, ubi se dixit laudare ru-

ris amicitiam ex efficiente: quod fugâ honorum & o-
pum & antarcia beatissimè vivat rure.
6. Felicitas ista quam è rustica mansione percipit, simi-
libus confirmatur: quod ut servus sacerdotis imperio
herili solutus vivit pane suavioribus cibis anteposito con-
tenti: sic ipse vivat ἀνταρκῶς καὶ βασιλικῶς, more regis atq;
hominis contenti.
7. Adhuc personarum conditiones inter se compara-
tæ sunt: altera locorum rursus sequuntur, ac primum è
collatione minorum docet, ab eo, qui volet agere vitam
cum virtute, naturalibusq; donis conjunctam, aut locum
adibus construendis maxime idoneum designare, ruri post-
ponendam urbem: vita tamen urbana est Mitioni clemès
quod ut ait Donat. in Adolph. Act. 1. Scen. 1. faciat clemen-
tes ipsam colentes: Hæc autem comparatio confirma-
tur tribus aliis ejusdem modi: quod illic minus serviat a-
spèra hyems: minus quoque æstus: minus præterea cura hu-
mana quietis invida somnum abrumpat. Quanto autem
præstet ager & in eo habitatio urbi verissimè disci potest
ex Hippolyto Senecæ, quum sit loquitur.
Non alia magis libera & vitio carens,
Ritusq; melius, vita, que priscos colat,
Quam quæ relictis mœnibus campos amat.
Non illum avara mentis inflammat furor,
Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
Non pestilens invidia, non fragilis favor,
Non ille regno servit, aut regno imminet,
Spei metusq; liber.

Huc accedat illud Columella, vitam rusticam esse proximam et quasi consanguineam sapientia. Dein le eo sem spectant haec paria, quod herbae agrestes non infraviolem spirent odorem, vel potius non minus gratae sint, nec minus splendideant, quam marmor Africanum: quod non limpidior sit aqua suborum, quam aqua rivorum ex alto leni susserro decurrentium.

Ad superiorem approbationem assumptum argumentum adhibetur ab experientia, quod potentes ac divites, quum student in oppidanis adibus similitudinem ruris referre instructione hortorum, constitutione arborum columinis marmoris mstrarum, adjunctione latissimorum agrorum, satis arguant, quantumvis dissimulent, urbanam habitationem rusticam longe postponendam, ut artificialia naturalibus omnia te oútei, te mi oútei βελτιον et αρετή-ηρον, quod est natura, id longe melius et praestantius est eo, quod non est natura, quod e diversis probatur: Licet, inquit, aliò naturalia, nescio qua cupiditate, torquas, atque nata sunt: illa tamen sensim ad ingenium vimque naturam redire solent. Hoc certe videtur sumtura e fine Odes Olym. Pindari, εἰδ. 10. Εμπεδύς ἔτ' ἀνδρῶν ἀλόπειός, ἢ τ' εἰς ἄποιος λέωνες δὲ ἀλλὰ ἀποτοπῆς: id est, in fitos natura mores, neque callida vulpes, neque grandaefremi leones permittant, ubi Locri Epizephyrii naturalicandore & benignitate commendantur.

Ad distinctionem rerum naturalium & artificialium pertinent haec paria: quod negotiator, qui nescit industriam solerti internoscere fictam et simulatam purpuram a vera & germana, non minus accipit damnum, quam qui iudicat id esse verum, quod est plane falsum: quibus pares sunt, qui vitam rusticam, liberam, securam, tranquillam falso iudicio solent posthabere urbana, quae serva est, sollicitudinibus, perturbat omnibusque plena.

Conditiones personarum repetuntur primam ex advertis: quod, qui insolentia rerum secundarum effertur, adversis casibus vehementer commotus deprimatur, quod non cadit in quemquam suam sorte contentum. Deinde ex adjunctis, quod carissima quaeque, maximeque admirabilia nobis in vitis tandem aliquando sint relinquenda: tantumque remaneat, quod virtutis et recte factis consequutus: nam

Ἀθανασία δ' ἀέθρα, ἔδ' ἀντομαγάγης
Τὰ Ταντάλα τὰ ἀλυστὰ ἰκανάλο γόμενα.
Ἄμ' ἀποδανῆς τὰ ὑτὰ κατὰ λείψεις.

Immortalitas non erit tibi, etiamsi congesseris,
Quae dicuntur, multa Tantalii talenta.
Morieris tamen, et haec relinques.

sic Menander, unde conficit, maxima fugienda esse, et mediocria expetenda, uniusque virtuti servendum: cuius conclusionis approbatio est e comparatione minorum: quod, qui haec consecratur, divitiis ac melius vivat, quam Reges ipsi, et consiliis Regum intimi. Protasis hujus comparationis amplificatur apologo cervi & equi similiter comparatorum: unde potius exillimo ad insita argumenta, quam ad assumpta referenda esse: quanquam Aristoteles libro secundo Rhetoricorum, hunc inter genera argumentationum ponit. Et certe haec fabula constat integrum & plenam similitudinem collatione, cuius simile est in protasi, res in apodosis: ideoque argumentum est, non argumentatio. Similis apologus fuit Epistola prima hujus, simi liter etiam tractatus, uti similis cautio fuit Poetae abjiciendi consilium populi: qualis fuit Vulpis illud & Leonis. Poeta est etiam cadere exemplum in reliqua comparatorum, genera hujus aut similitudinis propositio enunciatur primam loco majorum, quae cervus superior equo fuerit pugna: deinde factis & adjunctis equi victi. Hic locus memonet, lector, ut te quoque moneam de ratione comparatorum sicut iam antea feci aliquoties, ut Ode 7. l. 1. & Ode 4.

1.4. & Epodis sextis: paullo tamen fortassis obscurius. In omniigitur genere comparat omnis consideramus duas partes, antecedentem & consequentem: illa protasis, hanc apodosis, vel antapodosis in sola dissimilitudine vocantes, de qua est admonitio post dialectica Odes. l. 1. praterea tem, & quod est rei simile, vel dissimile, vel par, vel psam majus vel minus: unde dicimus rem interdum praecedere, & in protasi esse: interdum consequi, & in apodosis. Rem autem appellamus, quod est in quaestione, ut hic, quum cervus & equus inter se conferuntur, Poetae verbis videtur nihil interesse, utrum res sit, & utrum argumentum. Nam primum dicit, cervum esse pugnam equo superiorem, deinde equum cervo minorem: res eadem significatur, sed varie enunciatur. At quoniam equus videtur adhiberi in hac longa similitudine ad arguendam hominis cupidi & ambitiosi imprudentiam, dicimus te equum argumentum praecedere in apodosis. Et certe, ut paucis dicam, est hoc communiter insitum argumentis, ut mutuo sese arguant, & demonstrent: verbi gratia: Deus condidit mundum: causa effectum suum arguit, & vicissim ab eo arguitur. Deus est immortalis, hic quoque subjectum sic vicissim ad summa adjunctum affectum est. Idem sentiendum est de dissentaneis, comparatis, & de reliquis.

12 Apodosis est similitudinis illustrata factis illius: Qui paupertatem de vitans summo cum periculo magna consecratur, quae rursus altera similitudine confirmatur, & ita iudicatur: Qui plus aut minus possidet, quam satis est gravibus incommodis afficietur, ut qui calcem gestat pede majorem vel minorem. Videbatur hic recte Aristotelem assumendum plura consecrari, quam satis sit: verum quia haec assumptio paululum erat odiosa, reponit pro ea consilium, illi satis esse, ad bene, sapienter, beateque vivendum.

13 Ad extremum, Poeta valde prudenter e paribus, ut Aristoteles putaret hanc animadversionem & castigationem contumelia vacare, rogat, ut equo et pari jure reprehensionis ille secum agat, quo adhuc cum ipso egerit, si ipsum plus iusto divitias expetere, congerere, viderit, et illis servire. de quibus sic statuit e loco relocatorum, quod illas oportet esse servas possidentium, non crudeles dominas. Sicigitur frangenda est cupiditas habendi, & autarcia in primis colenda, ad bene beateque vivendum, atque semper hoc usurpandum, ἀνακτόρος, κῆρος, ἰδὲ τιμῶν τε κῆρῶν, ἢ τιμῶν ἡδονῶν ἀνα. acquire et utere conjunctim, ac scito querendi et unam utendi modum. quod pertinet illud Apollodori: ἐκ

Ἐγὼ γὰρ τὸν πλεόντων εἰδοῦν ἄρα ἔσθ'.

Non ego intuerer divitias, quantae ille sunt: sed quis sit possessor, an hic eas sibi submittat.

Enarratio Grammatica.

Amatorem.] Donat. in Andr. Act. 4. Sc. 3. sic distinguit amicum ab amatore, ut ille sit animi & perpetuus, quemadmodum supra, Epist. 7. innotuit ratione vocis, amicus: hic autem corporis, & tantum ad tempus.

Fuscum.] Veteres interpretes dicunt hunc Fuscum fuisse scriptorem Comcediarum & Tragcediarum.

Salvete jubet.] In hac phrasi te jubere non tam est iussionis & imperii, quam voluntatis & optationis, quomodo interpretatur Dona. Andr. Act. 3. Sc. 3. Subeo Chremetem, ait Simo, ubi desideratur te salvere: id est, ut Interpres explicat, volo Chremetem salvari, vel ipsi salutem dici. Nonius tamen Marcellus scribit, jubeo salvere idem esse, quod salutem mitto: at tamen extra salutationem

salutationem etiam jubeo. Idem interpretes sic explanat Euchnuch. Act. 4. Sc. 7. Qui scis, an, que jubeam, sine vi faciat. Item Cic. l. 7. ad famil. Marium, Epist. 2. Quamobrem valde jubeo gaudere te, quod Plancius Bursa hostis meus condemnatus sit: id est, o, to tibi gaudium. Sententia igitur est: ego Horatius ἀγροκόλας ἢ ἀγροκόλας ἢ ἐργασίας τῶν ἀεισίων & ἀεσίων τῶν φιλοπλάστῶν.

In re scilicet.] Hic τὸ scilicet confirmantis est.

Ad cetera.] I. ceteris in rebus propè sumus pares ac similes: vel, quantum ad reliqua, sumus propemodum pares: sed hæc syntaxis non est usitata Latinis, itaque mallem hic Hellenismum, ac potius Atticisimum nostro Poeta familiarem, ac cetera gemelli, qualem docuimus Ode. 2. l. 4. Cetera fulvus, & hic mox sub finem, cetera letus. Altera est syntaxis quintâ Verriinâ: consortem esse in lucris atque furis geminum ac simillimum, nequitia, improbitate, ac audaciâ. Nam ut scribit Plutar. in Consol. Apoll. τὰ δὲ διδύμα τῶν ὁμοίων ἡ μάλα παρρησιαστικὴ id est, proles enim gemina maximam præ se fert similitudinem. undè Serv. in v. Æneid. r.

—geminique minatur

In calum scopuli.—

annotat hoc epithetum gemini, esse duplicis notionis, quod interdum binarium numerum, ut Æneid. lib. 2. gemine columba, significet: sed altera significatio pendet per metaphoram ab alterius facultate, sicut facile cognoscet è tropo τῆς gemelli ἀποκοριστικῶς, indè flexi in Rhetoricis notato.

Partes.] Ellipsis est hic notæ anaphoricæ ne atque vel ac gemeli columbi: sic loquitur Catullus in Mammuram & Cæsarem, extra tamen collationem:

Morbosi pariter, gemelli utriusque.

quod citavimus in Ode 37. l. 1. aliud spectantes. Hic etiam ipse Satyrâ 3. l. 2. v. 244. hoc usus est epitheto:

—par nobile fratrum

Nequitia & nugis pravorum & amore gemellâ.

Hic Lambinus legit, —vetulis notisque gemellis, quod probat Cruquius è codice Bland. nusquam tamen quod legisse meminerem, reperitur τὸ pariter cum casu dandi, per syntax in sui primigenii, τῆς par, sed quum valet simul, ferè habet annexum sibi τὸ cum, ut 2. de Off. Tua laus pariter cum Republica cecidit. & l. 2. de Divin. Crescunt pariter cum Luna, pariterque decrescunt ostrea & conchylia. quum etiam notat æqualitatem absolutè interdum usurpatur, ut Cic. de clausulis in Orat. extrema pariter terminantur: interdum comparatè cum atque & ac, ut in Dialecticis ostensum est.

Columbi.] De hac ave vide Aristot. Histor. l. 5. c. 13. & Plini. l. 10. c. 24. atque de ratione nominis Oden 2. libri 1. lege, ubi genera columbarum indicantur, cujus natura ferè declaratur epithetis ab hoc auctore, molles columbas dicente, Ode 27. l. 1. & imbelles, Ode 4. l. 4.

Tu nidum.] Non ego hic tantum privatas ædes Aristii, sed totam etiam urbem, ubi manebat, puto intelligendam, quæ ad latissimè patentem agros est, velut nidus quidam avium. Non est dubium, quum Aristius, ut lupus eluriens, sic divitis & honoribus inhians omnes vias rei faciendæ iniret, nec se in tectis abditum contineret.

Musco.] Ἐπαυῶ τὰς ἀπτεγὰς βρωθείσας. Musco rupes obstitas & oppletas laudo.

Quid queris?] Ne melongiori percontatione fatiges, beatissimè ruri vivo, cupiditatibus facillè imperans, quæ te, ac tui similes cives, ut misera mancipia, istic exercent, & transversum agunt.

Simul ista.] I. postquam sprevi honores, voluptates, opes & divitias, in quorum regno putas summum bo-

num esse positum, & rus merecepi, benè regiè beatèque vixi. Aptè dixit, ista personam secundam alioquens.

Quæ effertur.] Quæ tu tam magni facis, quàm quod maximi fieri solet ab imperito vulgo.

Fugitivus.] De hoc genere fugitivi servi dictum Satyrâ septimâ libri primi, sicut de Libo & ipsius confectio-

ne. Pane.] I. avidè comedo panem in libertate, licet autopyrum melle suavior em: quia quemadmodum jucundissimus libertatis fructus efficit, ut servo vilissima quæque edulia sint carissima & optima, postquam excussit jugum servitutis: sic Poeta ex urbe egressus, existimabat se velut in libertatem vindicatum Sed de placenta vide Grammatica Sat. ult. l. 2.

Vivere.] Quod aliquando dicitur congruentè naturæ, vel secundum naturam vivere: quod quidem posterius est veterum Academicorum & Peripateticorum, ut est lib. 2. & 4. de Fin. bonor. & mal. Illud verò prius Stoicorum, ut est 3. de Fin. & 5. Tuscul.

Pouendaque.] Si ad domum conservandam deligendus est locus ante omnia. Hic domo, est dandi casus contra Grammaticos, qui tantum domum agnoscunt.

Est ubi.] Nusquam magis est frigus remissum, quàm in hoc agello, nihil usquam quietius, nihil alius, nihil amoenius, ut videatur locus ad normâ æconomici Aristotelici constructus, χερὶ μὲ τῶν οἴκων πρὸς ὑγίειαν εἶναι εὐπνοῦν μὲν τὰ θέρος, ἐν ἡλίῳ δὲ τὴν χειμῶν, oportet sane domum salubritatis causâ perstabilem æstate esse, & hieme commode apricam atq; soli exp. sitam.

Rabiem canis.] De Sirio & canicula dictum est Od. 17. lib. 1. & de Leone Od. 29. l. 3. & de tempore, quo utrumque viget ad hos versus:

Jam clarus occultum Andromede pater
Ostendit ignem, jam Procyon furit,
Et stella vesani leonis:

quoposteriori intelligendus est βασιλεῖον, stella vulgò cor leonis, ut illic annotatum fuit.

Quum semel.) Quum æstuans, vehemens & altè penetrans sol sentitur.

Furibundus.] Serv. in vers. Æneid. 4.

Conscendit furibunda rogos annotat, τὸ furibundus significare, similis furenti, quod Agell. l. 10. apertè improbat quum docet nomina in bundus non vim similitudinis præ se ferre, ut ferè hic interpret explicat, sed vehementiæ & copiæ, quæ sit in re verbo significata, ut furibundus, qui vehementer furit, vel plenus furoris: lætabundus, qui maximè, abundèq; lætatur, id est, lætitiâ exultat.

Divellat.] Pro quo Epod. 5. & auferre somnos, & Sat. 5. l. 1. Auferre somnum Cic. ad merc. Quidam hic pro depelliant, legunt, divellant.

Deterius Lybicis.] De hujus vocis etymo repete, quod fuit in Gram, Odes. 1. lib. 1. annotatum. Hic autem significantur plantæ ruti non minùs præstare odore & nitore, quàm Numidicum marmor. Aptè quidem nitor plantarum cum nitore lapillorum comparatur: sed illarum odor cum his non item, quod sciam. De nitore autem, præsertim marmoris Parii, habes Ode. 19. lib. 1.

Urit me Glyceræ nitor,
Splendentis Pario marmore purius,

De odore marmoris vel aliorum lapillorum nihil dum comperi: quod percontatus olim à multis, responsum tuli, varios quidem varii coloris lapides videri, qui nitore & splendore præstarent: nullo tamen odore præditos esse: quia sunt naturâ frigidi, undè nil potest difflari

diffili odoratum. Itaque catachrestica est hæc comparatio rerum odoratarum cum inodoris in verbo membri prioris. Physicæ tamen rationi multa repugnant exemplagemmarum odoratarum apud Plin. l. 77. c. 10 Cosmographi scribunt Numidiam nihil ferre præter lapidem Numidicum excellentibus aliis marmoribus annuematum, quem Papinius vocat silicem Numidicæ, & ex eo strata pavimenta dicebantur olim Punica. Abundat præterea illa regio vario genere ferarum.

Purior.] Hæc interrogationes postulant *ἀνθυπόροσση σαράπηκω*. Aqua igitur, quæ erumpere solet è canalibus tubis que plumbeis, & diffuere per vicus urbis, non respondet neque puritate, neque salubri qualitate, aquæ, quæ trepidat leni fufurto per declives rivos, & quæ acie fuso & tenuato temperatur, ac velut animatur. De vicis urbis & numero eorum dictum est Sat. 9. l. 1.

Var. as.] Vocat columnas varias, quæ sunt è materia versicolori constructæ, & per intervalla interjectu arborum distinctæ.

Prospicit.] I. quæ longos spectat in agros, quod Græcè dicitur *ὄψιν* *πρὸς μακρῶν ἀγρῶν ἀποβλέπει*. Pertinet autè τὸ *prospicere* ad futura & procul à nobis remota, τὸ *circumspicere* ad præsentia & propinqua. De hoc autè genere domus, nemoribus ac sylvis ornata lege Od. 10. l. 3. ubi citatur hic versus.

Naturam expellas.] I summâ ope, vique maximâ extrudere & ijcere tentes, quod est naturâ rei alicui inlitû ac ingeneratum: quod Græci dicunt, *ζυλῶν δὲ κέρων ἀπαδῶν, ἐμβάλλειν*, bifido ligno manu sumto exturbare, extrudere & ejicere conatu magno. Hunc versum Erasmus retulit inter Adagia, cujus interpretationem inde repetit.

Furcâ.] Isidor. lib. 5. Origin. deflectit hanc vocem ab eo, quod ferat caput, quum in patibulo suspensus strangulatione exanimatur: hic tamen non pro hoc sumitur, sed pro fulcro. De naturali præpensione vide quoque Gram. Satyr. 7. l. 2. in hunc vers.

— tolle periculum,

Jam vaga profuget, frenis natura remotis.

Et mala.] Vis naturæ occulta superavit luxum divitum, qui res naturales, usitatas, & parabiles fastidire solent. In mala fastidia Ellipsis est genetivi divitum vel potentum.

Contendere ostro.] Hoc verbum non semper est concertationis, sed interdum etiam, ut hic, comparationis: quod τὸ *ἐλέωμι* contingere docet Eustathius. Illud tum interpretatur verbis *συγκρίνειν, παραβάλλειν, ἔξισθαι*, comparari & exaquare, sicut aliàs monui de verbo certandi: sed hic loquitur Græcè, cum ostro. Ostrum autè est succus sanguineus muticis, qui plurimus excipitur è conchylis Africis, ut diximus Od. 16. l. 2. & 29. l. 3. Strabo tamen l. 6. De Sidone & de Tyro celeberrimis Phœnicum urbibus loquitur ad hunc modû: *Tyria purpura omnium optima perhibetur, ac piscatu ipsa proxima est, & cætera omnia, quæ ad inficiendus vestes pertinent, abundè habet.* Eodem quoq; pretio Sidon celebratur, unde Sidonia vestis, & ostro Sidonio fulget 4. de Trist. Eleg. 2. pro purpurea veste & purpura ipsa.

Callidus.] Videtur Græcè dictum *κατὰ τὴν ἀνυσέωσιν*, pro, qui nescit gnarâ mente & solerti, vel callidè, prudenter, è contentione purpuræ Tyriæ & Aquinatis cognoscere & intelligere præstantiam alterutrius, is non minorem facit jacturam mercis, quàm, &c. Fucus autem Aquinas planè nobis constat dictus ab Aquino Latii urbe, quam Strabo lib. 5. appellat *ἀκύνιον*. Ideoque quidam veterunt Acuenum pro Aquinum: sed qualis fuerit, ignoramus, tantùm ex hac litera scimus, hunc fucum pro minùs laudabili purpura hic sumendum esse. De fuce diximus Od. 5. l. 3,

Medullis.] Dicitur medulla Grammaticis, quod in medio sita sit ossium, vel quod eadem madefaciat. Græcè *μυελός*, qui Medicis est duplex, *ἐγκεφαλίτης καὶ ραχίτης* cerebri & spinalis, præter illam aliorum ossium.

Quem res.] Quem res secunda nimia lætitiâ extulerunt, eadem commutata eundem dolore confectum deprimere solent.

Pellebat.] Ellipsis est præpositionis, pro, è compascuis agris cervus equum ejiciebat: Hæc fabula tribuitur Stesichoro ab Arist. lib. 2. Rhet. cap. 39. de probationibus oratoriis & maximè de exemplo fabularum, ubi est hæc fabula Stesichori.

Στεσίχορος *ἔμεν γὰρ ἐλομένην ἑστῆσαν ἀντοκρότησιν τῶν ἡμερῶν Φάλαρα, καὶ μελλόντων Φυλακῶν διδόναι τὴν σάωσιν, τὰ δὲ ἄλλα διελέχθεισιν, ἔπειτα αὐτοῖς λόγῳ. ὡς ἰππὸς κατὰ γὰρ ἰμῶνα μόνον ἐλθόντι δὲ ἑλάτῃ, καὶ διασφίγγουσιν ἡμιμύω, βελόνῃσιν ἐπιμαρῆσαι τὸν ἑλάρον, ἥρωτι τὴν ἀθροισμένην ἰατροῦ μετ' αὐτῷ ἐλάτῃ τὸν κόλαρον, ὁ δὲ φησὶν, ἐὰν λάβῃς χαλκὸν καὶ αὐτὸς ἀναβῇ ἐπ' αὐτὸν ἔχων ἀκόντια, σιωποῦσθαι ἵνα τὸ δὲ καὶ ἀναβῇ, ἀντὶ τῶν ἐπιμαρῆσαι αὐτὸς ἐδ' ἐλθόντων ἢ τῶν ἀθροισμένων, καὶ ἡμῶν ὁρᾷ τῆσιν, μὴ τὸς πολεμίας βελόνῃσιν ἐπιμαρῆσαι, ταῦτα πάθητε τῶ ἰππῶν τὸν μὲν γὰρ χαλκὸν ἢ δὴ ἔχειτε ἐλάμενοι ἑστῆσαν ἀντοκρότησιν. καὶ Φυλακῶν δὲ ὄντε, καὶ ἀναβῆσαι ἐάσῃτε, δὲ δὲ τῆσιν ἢ Φαλαρα δὲ ἰ. ἰ. Νῦν Stesichorus, quum Himeræses vel Hæmeræses populi fecissent Phalarim strategum suis bellis, (ut Plautus loquitur in Stich) cū plena potestate, & parassent stipatores corporis ei constituere, inter alias rationes hanc fabulam narravit, quemadmodum equus præto solus potiebatur, quo quum cervus accessisset, & pascuas devassasset, volens equus multam imponere cervo, percontabatur ab homine quondam, possène ipsum juvare in cervo multando: ille respondit, si frenum sibi ipsum misici, & se conscendi permitteret ab homine telis munito. Quum autem equus assensus esset, & homo conscendisset, pro multa cervo imponenda, ipse equus in servitutem redactus est ab homine: sic vos, ait, etiam cavete, ne dum vultis hostes persequi, eadem vobis accidant, quæ acciderunt equo: vobis jam frenum injectum est, quum ducem exercitus cum summo imperio delegistis, si etiam presidio illum sepiatis & sinatis conscendere, servietis Phalaridi Satis quidem mihi fuisset, Lector, tibi hunc locum indicasse: sed quoniam non omnibus suppetunt libri hujusmodi, nec plene ab aliis hic locus citatus fuerat, volui integrum reddere.*

Plutarchus in vita Arati sub finem citat hunc Apologum tanquam ab Aesopo: ubi Antigonus rex Macedonum confertur cum venatore, qui Acrocorintho accepta in mercedem fœderis cum Achæis, postea illos frantatos conscendit. Quintilian. lib. 5. cap. 11. de exemplis refert originem apologorum ad Aesopum vel potius ad Hesiodum ipso antiquiorem: sed ille apologus, qui est cap. 9. Judicum & quem Joathamus Sichemites proposuit, multò est hoc utroque vetustior: tempora enim Judicum, maximè que Gedeonis, pluribus, quàm centum annis bellum Trojanum anteierunt: est alter quoque Apologus 2. Regum. c. 14. v. 7.

Imploravit.] Donat. in Adelphi. Act. 3. Scen. 4. notat, hoc verbum significare in malis positos cum ploratu rogare aliquem: hanc autem vocem *opes* alii sepiùs *ἐνικός* singulariter pronunciant, implorare opem & ferre, ut ab aliquo implorare opem auxilium: reperitur tamen *πρωθυπικός* pro vitibus auxiliis, copia & facultate, Virg.

Non hoc humanis opibus, non arte magistrâ. Eveniunt, id est auxiliis.

Ita Cic. ad Q. fratrem l. 1. nunc autè ita accidit ut neque, Praetores suis opibus neque nosro studio quicquâ proficere possint

mu: hujus significationis exemplum est singulare in Epist. Mithridatis ad Artaxem ex Histor. Sallust. Scio equidem tibi magnas opes virorum, armorum, & auri esse, & care a nobis ad societatem, ab illis ad praedam, petens. Ita quoque Cic. l. 7. ad famil. Marium Epist. 2. nunquam ulli fortiores civis fuerunt, quam qui ausi sunt eum, contra tantas opes ejus, a quo ipsi lecti Judices erant, condemnare.

Hominis, &c.] Grammatici notant sic veteres saepe loquutos, quum designarent eum ipsum, cujus nomen prius editum fuerat, ut Epist. l. lib. 3. ad fam. valde hominem diligo, & in Verrem, nostri os hominis, sed potius notare debent σωκεδοχικός sumi nomen generale pro particulari, Lucio Valerio & Verre: sed hoc loco sumitur proprie pro ratione & prudentia praedito animali.

Violens.] Nusquam alibi reperias hoc epithetum, quod valet violentus: sed ipsius οὐδὲν violenter & violentia quam saepissime alii tamen legunt, violento abscissit ab hoste.

Non depulsi.] Lex ore & ita victor equus turpius victus est.

Serviet aeternum.] Ellipsis est τῷ in aeternum: quomodo exprimit Ode 3. l. 2. non tamen ἐπιφρηματικός, & nos in aeternum

exsulum impostura cymbae: quo certe modo illo saepe utitur Virgil. Manet, aeternumque manebit, Item, sedet, aeternumque sedebit, aeternum latrans pro, semper, & ducitur, ut atas, ab aeo, concisè utrumque pro aeternum & a vitas. & primigenium παρὰ τὸν αἶμα, ab eo, quod semper est, ut alias notavimus.

Cogere.] Id est, congerere & colligere vel in colligendo non cessare.

Imperat.] Donat. in Hecyr. Act. 2. Sc. 1. citat hunc v. ad haec verba, Rus habitatum abis, vobis concedens, rei serviens: res ait, servit divitibus: quia abundant: rei servium t pauperes: quia se coartant ad angustias rei. Ita ergo res pro qualitate sua & servit & ei rei servitur.

Diè ab om.] Non proprie dictabat Aristio, ut longius remoto, quam excipere potuisset, sed excerptum mox habituro.

Vacuna.] Haec Dea praerat absolutis crimine & calumniâ, ac praet reâ vacantibus & otiosis. Ideoque à vacando dicta, cuius aeterna nemora erant sacra in agro Reatino & Sabino ad Nar flumen, de quibus Plin. 3. c. 32. Hujus autem sanum aetate Proculeij vetustate erat vitium & corruptum.

Cetera.] Hellenismus est τ' ἄλλα, ubi perpetuo desideratur τ' ἄλλα, in reliquis, vel, quod ad cetera sum latus, tantum tristis, quod l mecum non sis. Pauld tamen aliter in hoc 656. vers. lib. 9. A. neid. Cetera parco puer bello, ubi Servius interpretatur per adverbium deinceps: τὸ λοιπὸν, quod etiam desiderat τὸ λοιπὸν.

Explicatio Rhetorica.

P Rincipia utriusque primi versus similiter affonant παρρησια & polyptoto.

Hoc adverbio voluit, ut puto, lenire infrequentiam metaphora, quae sumpta est à foetura & prole gravidarum gemina, ubi solet apparere maxima similitudo.

Continua est repetitio ejusdem vocis in eadem sententia per epizeuxin.

Nota est metaphora pro loco angusto & stricto.

Est etiam similis tropus, sed à chirurgis sumtus, & qui plagas, & ulcera & tumores cataplasmatibus & fomentis solent ungere & lenire.

Sumtum quoque est à felicitate regum ad beatitudinem vitae rusticæ in Iteandam.

Hyperbolica est Allegoria, pro, quae vos tantifacitis & tantopere laudatis more vulgi, qualis fuit Od. lib. 1. Sublimi feriam sidera vertice.

hE synecochus est Allegoria pro, delicatissimos quosque cibos recusato, & primos quosque illis suavitatem antepono. i Epanophora est initio trium sententiarum ite. atae ejusdem vocis & soni.

Metaphora est à causso, i. febre ardente canis terrestri, ad vehementiam aestus solatis in Iteandam, quae rigetum maximè, quum sol est in cancro & ad Caniculam & basiliscum accedit & ab ipsa recedat.

Smilis est tropus à Leone terrestri, neque tamen ex his stellis prodit tantus calor, sed ab illis intensior aestus solis. Quod si quis malitè partibus id est, è Canicula, & Basiliscus signa Canceri ac Leonis indicari, non equidem repugnabo: quorum momentis solares, sunt maxima calor per bis ferè quadragesimos dies.

Metonymia est adjuncti pro hominibus curâ & sollicitudine pressis, qui sibi invident animi tranquillitatem & somni libertatem.

Synecochus est generis pro Numidico silice, quod est praestantissimum marmor, vel pro gemmis ex Africa importatis.

Sumtum est aq animatis ad sensus & animi expertia, ut hic ad domum, quae patet late in agros: aut unde spectare licet agros patentes.

Metaphora est à corporibus naturâ depravatis. quae vix, ac ne vix quidem, corrigi possunt, & ad id quod nata sunt, ut licet videre in arboribus pravis quas ubi diu multumque in rectum excitatis fulcro & furcâ si ling post tempore sulcrum & fustem fustaleris, ce. nes eadem ad pristinam formam reverti.

Metonymia est subjecti pro spiritu animali, quem acerrimè talis jactura mordet ac exedat intinè.

Si vera est Ciceronis definitio, delectatio est voluptas suavitate auditus animum delinens, inde est metaphora ad voluptatem aliorum sensuum.

Synecochus partis pro tota domo & paupertina & in Reges & regnum est polyptotum.

Metaphora est à cursuibus & viatoribus quorum via similis est vita hominum, id est sic traducitur, ut iter à viatoribus conficitur.

Synecochus est generis pro equo, qualis est in hoste pro civo.

Symploce est ejusdem soni initio sententiae atque finis, ac praeterea ab igne sumtum cujus proprium est urere pro laedere & offendere.

Metonymia est adjuncti pro locuplete, & pecunioso homine, qui dum bene utitur rebus partis, verus certè illarum est dominus: contra dum illis, ut factis, parcit, est miser omnino earundem servus.

Allegoria est à Comiciis saltantibus, quorum praefultor praescribit numerum ac modum reliquo choro, qui obsequitur praefultori, ut pecunia & res parte possessi debent servire, non dominari. Quidam ex eo ferent. Loco Adelp. Act. 4. Scen. 7.

Tu interea restim ductans saltabis, putant hoc natum ab illo fune, quo equus Durius à Trojanis in urbem inductus est manibus chori saltantis implicato. Alii verò existimant chorus puerorum & puellarum cantantium & saltantium manibus inter se concertis referre similitudinem ductantium funem. De generibus autem saltationis vide Pollucem l. 4.